

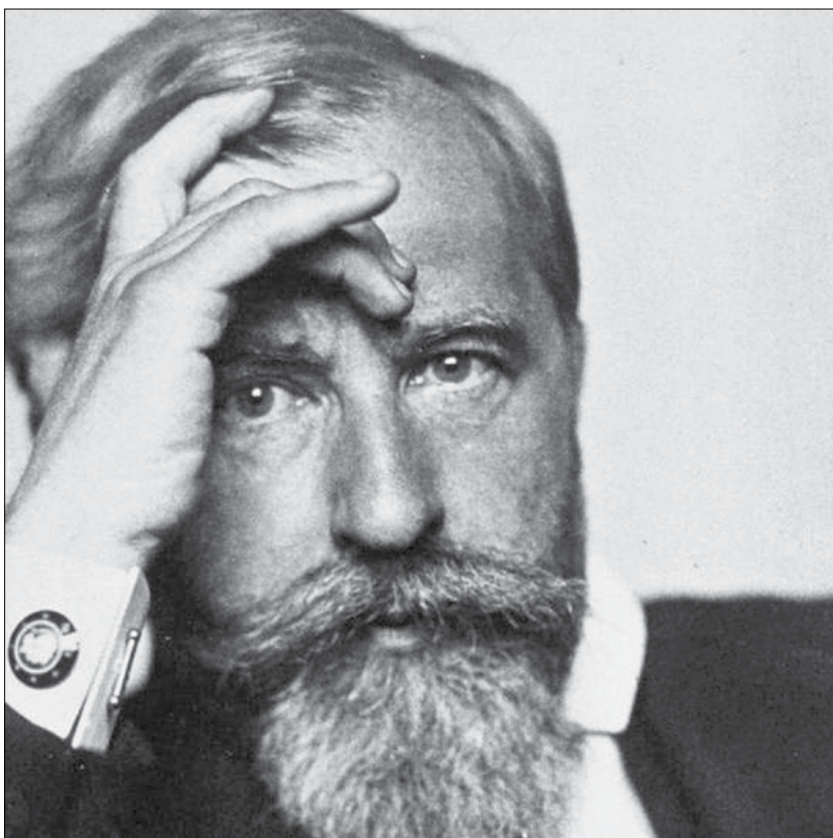
کتاب

سخن از کتاب نویسنده‌ای که طبابت را به خاطر ادبیات رها کرد

شاید شما هم یکی از شخصیت‌های این کتاب باشید

لادن عظیمی
خبرنگار

شنبیتسلر نویسنده اتریشی قرن بیستم در جرگه نویسندگانی قرار دارد که طبابت را رها کردند و پا در مسیر ادبیات گذاشتند. با این حال از او به عنوان روانشناسی متبحر نیز یاد می‌کنند. «گریز به تاریکی» عنوان یکی از داستان‌های بلند اوست که در کنار پنج داستان کوتاه و بلند دیگر در مجموعه‌ای با همین عنوان از نشر ماهی منتشر شده است.

شخصیت‌هایی که شنبیتسلر در این مجموعه خلق کرده است؛ عمدتاً از اختلالات روانی جدی‌ای رنج می‌برند. اما کاری که شنبیتسلر در خلق شخصیت‌هایش و طرح داستان‌ها انجام می‌دهد؛ کاری است در هیأت یک نویسنده و نه روانشناس.

او در آفرینش شخصیت‌ها و پی‌ریزی طرح داستان‌ها به پرنسگ کردن اغراق آمیز اختلال‌ها نمی‌پردازد؛ بلکه طوری وارد هزارتوی پیچیده روان شخصیت‌هایش می‌شود که مخاطب آشنا با علم روانشناسی، خود بدان پی می‌برد و مخاطب بیگانه با این علم؛ از باریک‌بینی و چیره‌دستی نویسنده در شخصیت‌پردازی متحیر می‌شود.

علاوه بر اینها او می‌داند که چگونه شخصیت‌های بیمار را در موقعیت‌هایی قرار دهد که داستانش از جذابیت خالی نشود و عناصر داستانی قدرتمندانه و در جای درست خود بیکه‌تازی کنند. رئالیسم در داستان‌های شنبیتسلر، وجهه پرنسگی دارد. توصیفات او از وقایع و آدم‌ها به مقدار کفایت است. آنقدر کافی که تو گویی به تماشای صحنه‌ای واقعی از یک زندگی واقعی نشسته‌ای. صحنه‌هایی آنقدر واقعی که فکری کنی شخصیت‌هایش را، با تمام

اختلالات و مشکلاتشان، می‌شناسی. انگار دوستی، فامیلی، همسایه‌ای داری که شبیه شخصیت‌های داستان‌های شنبیتسلر است و یا اصلاً یکی از همین شخصیت‌ها در گوشه‌ای از وجود تو نفس می‌کشد و فقط خودت‌تو از وجودش با خبر هستی.

اما شنبیتسلر در داستان‌های این مجموعه تنها به ابعاد فردی انسان قرن بیستم نمی‌پردازد. بلکه کاملاً زیرکانه فضای اجتماعی وین قرن بیستم را نقد می‌کند. او انحطاط روابط انسانی را در داستان‌هایش به نمایش می‌گذارد. و این کار هم به سان توصیفات به قاعده و به قدر کفایتش، چنان در فضای داستان حل می‌شود که ممکن است در ابتدا به چشم نیاید. و البته نکته مهم و مثبت این امر هم همین توی ذوق نزنن نقدی است که در جریان داستان‌ها بیان می‌شود.

عناوین داستان‌هایی که در این مجموعه از نشر ماهی منتشر شده‌اند به ترتیب عبارتند از: «گریز به تاریکی»، مرده‌ها سکوت می‌کنند، مردن، جرونیومی کور و برادرش، دفترچه خاطرات ردگوند و فرولاین الزه که از این میان فرولاین الزه در زمان انتشارش با توجه و استقبال قابل توجهی از سوی مخاطبان مواجه شد.

با وجود مترجم کتاب، نسرین شیخ‌نیا، «الزه» یکی از زنده‌ترین تصاویر زن، در ادبیات جهان است. شیخ‌نیا الزه را در کنار قهرمان زن اثر جیمز جویس «مولی» و قهرمان دیگر زن ادبیات «خانم دالووی» ویرجینیا وولف قرار می‌دهد.

در مجموع باید بگویم که بررسی آثار شنبیتسلر ما را مجاب می‌کند که به او برای رها کردن دنیای طبابت و ورود به دنیای ادبیات حق بدهیم. و چه بسا از او متشکر هم باشیم.

با وجود مترجم کتاب، نسرین شیخ‌نیا، «الزه» یکی از زنده‌ترین تصاویر زن، در ادبیات جهان است. شیخ‌نیا الزه را در کنار قهرمان زن اثر جیمز جویس «مولی» و قهرمان دیگر زن ادبیات «خانم دالووی» ویرجینیا وولف قرار می‌دهد.

یادداشت‌دبیر

از هردری، سخنی!

هفته کتاب و مقوله‌های فرهنگی!

محمد علی یزدانبار

دبیر گروه کتاب

Mohammadaliyazdamyar@gmail.com

بدون توجه به اینکه «دستور» دادن در فرهنگ کمترین پاسخ مثبت را در پی خواهد داشت، هر عملی در این زمینه‌ها انجام شود، حتی اگر نیاتی بسیار متعالی در پشت خودش داشته باشد به نتایج مناسبی منجر نخواهد شد

اول: هیچ مقوله فرهنگی وجود ندارد که بتوان با کارهای غیرفرهنگی آن را به جای مناسبی هدایت کرد. به شکل کلی و به دلیل شکل سیال و جریان‌دار فرهنگ، برخوردهای «جامد» و «چکشی» با هر مسأله‌ای که شکل فرهنگی به خود گرفته باشد، مصداق دقیق و بارز آب در هاون کوبیدن است. اصلاً مهم نیست موضوعی که ما قرار است واردش شویم چه چیزی باشد، می‌تواند بخشنامه کردن یک برنامه مطالعاتی باشد توسط آموزش و پرورش به تمام مدارس، یا می‌تواند قانونگذاری در یک زمینه کلان یا یک بحران فرهنگی حال حاضر باشد. بدون توجه به اینکه «دستور» دادن در فرهنگ کمترین پاسخ مثبت را در پی خواهد داشت، هر عملی در این زمینه‌ها انجام شود، حتی اگر نیاتی بسیار متعالی در پشت خودش داشته باشد به نتایج مناسبی منجر نخواهد شد.

دوم: هفته کتاب هم که شروع شد و به پایان رسید و در این مدت همه در حال برگزاری انواع و اقسام رویدادهای فرهنگی و هنری بودند! اینکه این برنامه‌ها چقدر در ارتقای سطح و کیفیت کتابخوانی مردم ما تأثیر دارند، مشخص نیست. کسی هم تا الان همت نکرده که به وسیله پژوهشی‌ته و توی این ماجرا را در بیابرد اما حداقل از دور به نظر می‌رسد رویدادهای فرهنگی و تخصصی‌ها حداقل در دسترس پذیرتر کردن کتاب برای مخاطبانش به میزان قابل قبولی موفق بوده‌اند. من برخلاف جمع بزرگی از فعالان حوزه‌های فرهنگی که از «تخفیف بازی» خوششان نمی‌آید، معتقدم «اقتصادی کردن» هزینه‌های فرهنگی یکی از اصول بسیار اساسی در توزیع کالای فرهنگی است و رعایت این اصل به تنهایی می‌تواند سطوح فرهنگی مملکت‌مان را به شکل مداوم ارتقا بدهد و این در کنار برنامه‌های دیگر حوزه فرهنگ، تبدیل به یک ترکیب برنده خواهد شد.

اقتصادی کردن هزینه‌های فرهنگی یکی از اصول بسیار اساسی در توزیع کالای فرهنگی است و رعایت این اصل به تنهایی می‌تواند سطوح فرهنگی مملکت‌مان را به شکل مداوم ارتقا بدهد.